

**ROMÂNIA,
TE IUBESC!**

PAULA HERLO | RAREȘ NĂSTASE
ALEX DIMA | COSMIN SAVU
PAUL ANGELESCU

ROMÂNIA, TE IUBESC!

Cuvânt înainte de
CRISTIAN LEONTE

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

CRISTIAN LEONTE este prezent de 22 de ani în media, în radio, apoi în TV, la Iași și mai târziu la București. Cumva firesc, pentru că, deși ambii părinți au fost ingineri, matematica nu s-a prins de el niciodată. Foarte devreme a prins, însă, engleza, prin grija bunicii, și de aici gustul pentru programele jurnalistice străine. Acceptat în echipa PRO TV Iași ca prezentator, Cristian a trecut prin toate etapele „bucătăriei“ Știrilor PRO TV, inclusiv la București. Timp de mai mulți ani a fost gazda emisiunii de interviuri *După 20 de ani*. Când i s-a propus să prezinte noua emisiune de reportaje, a știut că se construiește ceva unic. Echipa de corespondenți era pur și simplu excepțională, și tocmai trecea la următorul nivel. „Sunt fantastic de bucuroși pentru echipă să le văd poveștile într-o carte Humanitas“, spune. Cristian este absolvent de Litere, pasionat de lectură, muzică și aer liber și își iubește din tot sufletul cei doi copii.

PAULA HERLO este de 20 de ani reporter al Știrilor PRO TV, deținătoare a Premiului Internațional Emmy pentru știri de televiziune. Paula s-a format la Arad, unde a terminat Facultatea de Textile și a fost acceptată la stația locală a PRO TV după o „preselecție la care a venit tot orașul“. Orașul și oamenii lui au urmat-o în suflet câțiva ani mai târziu, la București, așa cum au făcut și vacanțele la bunici, pe dealurile Buzăului. Tenace, precisă, adeseori severă cu subiecții și subiectele, Paula găsește grupurile cele mai vulnerabile în fața abuzurilor sau nepăsării, și cele mai puternice reportaje ale ei îi includ pe copiii neglijați, pe bătrânii uitați, pe bolnavii ignorați de sistem. Campaniile ei au fost premiate an după an, au schimbat legi și dau dovadă și speranță că jurnalismul de înaltă calitate schimbă vieți. Paula este voluntară activă în sprijinul activităților caritabile, iubește moda și timpul petrecut cu cei doi copii ai ei.

RAREȘ NĂSTASE este vulcanul echipei. Energia lui pare nesfârșită, și o folosește cu multă pasiune ca să-și urmărească în toate detaliile subiectul. Este curios, informat și glumeț și mereu găsește oameni din cei mai diferiți cu care să construiască povești memorabile, din serele Italiei, pe râurile patriei, până în laboratoarele NASA. De fapt, Rareș a fost mereu un mare călător, de când a lăsat malurile natale ale Dunării pentru primii pași în jurnalism la Timișoara, apoi spre București – către subiecte mari și campanii de impact. Îi plac sportul, timpul în natură cu familia, un joc video la vremea lui, și îi mai place să râdă.

ALEX DIMA are un talent aparte să găsească oameni fabuloși, cărora le vorbește pe limba lor și pe care îi face să se deschidă în cele mai bizare, stânjenitoare, încuetoare situații. Poate e o moștenire de la bunica sa din Pietroasele, care l-a învățat să ia toate cele ale vieții ca pe un dat. Și mai ales să zâmbescă. De acolo îi vine și puterea de a nu rămâne mut sau înlemnit în fața nedreptăților, a prostiei, a răutăților pe care le descoperă de ani și ani în știrile, campaniile și reportajele lui. În același timp, format ca teolog, Alex caută mereu lumina în oameni care își depășesc nivelul și ridică o comunitate și, în cele din urmă, țara. Se dedică cu totul activităților caritabile în care crede, iubește natura și sportul, râde cu pasiune și e topit după fiica lui.

COSMIN SAVU s-a format ca jurnalist la Sibiu, la Universitatea „Lucian Blaga“, unde s-a și întors mai târziu, ca să predea. Video-jurnalismul l-a atras de la început, sau mai bine zis l-a ales pentru o carieră de reporter, producător, realizator la televiziuni naționale și, de 11 ani, corespondent special alături de echipa *România, te iubesc!*. Cosmin e specializat și antrenat în jurnalism de investigație, și îl găsește noaptea în redacție răsfoind și aliniind documente și cărți, așa *arheolog al corupției* cum își spune. Îi strălucesc ochii când îți povestește, zâmbind, că tocmai l-a prins mințind pe unul sau altul din marii zilei de azi și ieri, și are actele cu care să dovedească. An după an. Cosmin vede durerea de dincolo de zidurile prăbușite ale coloșilor privatizați cu cântec, oameni și comunități golite de sens și direcție în urma unor decizii istorice cel puțin discutabile. Cosmin e pasionat de natură și mișcare în aer liber, gătește cu plăcere cel mai bun gulaș din Avrigul natal și își adoră fiica.

PAUL ANGELESCU e foarte curios, și exact această trăsătură l-a adus către jurnalism. În România, și nu în Marea Britanie, acolo unde și-a terminat studiile. Ca să-și illustreze pasiunea, își imaginează, împreună cu noi, o groapă apărută în asfalt, care strică tuturor ziua și vehiculele. De acolo pleacă să afle cine are grijă de drum, ce firmă a obținut contractul de asfaltare și cum, duce probe din asfalt în laborator și le confruntă cu caietul de sarcini, se interesează ce instituție a statului trebuia să urmărească lucrarea și nu a făcut-o. Nu-i e deloc greu să pornească aceeași discuție, dar de la operele lui Brâncuși, complet ignorate de statul român. Paul a fost parte a echipei Știrilor PRO TV nominalizate la Premiile International Emmy pentru pachetul *România sub zăpadă* – iarna 2012 – și a descris din Nepal distrugerile provocate de cutremurul din 2015. În Grecia a surprins zilele în care economia țării se prăbușea, iar Atena era sufocată de proteste violente.

Cuprins

Cuvânt înainte	9
CRISTIAN LEONTE	
Avem viață în sânge	13
PAULA HERLO	
Prizonierii lagărelor de recuperare	31
PAULA HERLO	
Supraviețuitorii lagărului de la Cighid	46
PAULA HERLO	
Tu știi ce mai face copilul tău?	55
PAULA HERLO	
Vreau și eu părinții mei	75
PAULA HERLO	
Sclavi pe pământul mafiei	93
RAREȘ NĂSTASE	
Un fluviu de prostie	117
ALEX DIMA	
Dezastrul din pădurile României	141
ALEX DIMA	
Microhidrocentralele României, dezastrul de pe apele de munte	159
RAREȘ NĂSTASE	
Disparația flotei de pescuit oceanic a României	173
RAREȘ NĂSTASE	
Apocalipsa după sindicate	187
COSMIN SAVU	
Cine a pus ARO pe butuci?	210
COSMIN SAVU	

Căile furate române – CFR Marfă	230
COSMIN SAVU	
Investiții fără cap	248
ALEX DIMA	
Fâstâci, locul în care banii dispar fără urmă (și fără urmări)	268
ALEX DIMA	
Istoria datoriilor uitate	280
COSMIN SAVU	
Centura, veșnic neterminată	305
PAUL ANGELESCU	
Contrabanda cu țigări	324
RAREȘ NĂSTASE	
Standard pentru Est?	340
RAREȘ NĂSTASE	
Mesaj din viitor: cancerul, învins!	359
RAREȘ NĂSTASE	

Cuvânt înainte

CRISTIAN LEONTE

România, te iubesc! a fost o idee care a crescut natural în redacția Știrilor PRO TV, sprijinită consistent de conducerea postului și a redacției Știri. Era unica direcție în care corespondenții care au format atunci nucleul emisiunii puteau merge. Viața lor profesională la Știrile PRO TV devenise prea simplă, prea liniară, aveau prea multe de spus și prea multe de explorat pentru ritmul Știrilor de la ora 19. Următorul pas a fost făcut firesc, spre materiale mai elaborate, mai lungi și cu personaje mai bine explorate. Au urmat campanii pe subiecte dure și dureroase pentru public. Și, desigur, momentul 1 decembrie, ziua Marii Uniri și data nașterii PRO TV. Atunci, ca și acum, ei fac portretele românilor de pretutindeni care muncesc mult pentru mai bine, se sacrifică pentru comunitate, se adaptează și folosesc inteligent ocaziile. Într-un cuvânt, români exemplari care duc țara mai sus, mai departe.

Toate aceste energii și idei au primit, într-o zi de septembrie a anului 2008, o oră de emisie săptămânală, duminica, chiar înaintea principalului program de știri. Un format de reportaje, anchete și investigații de calitate mereu mai bună, cu standarde mereu mai mari.

2018 este un nou capitol în istoria emisiunii, capitol deschis de doamna Lidia Bodea, directorul general al Editurii Humanitas, prin următoarele cuvinte: „Mesajul pe care vi-l scriu acum e provocat tocmai de această admirație pentru ceea ce faceți împreună cu colegii dumneavoastră, și mai ales de «obsesia» mea că lucrurile cu adevărat importante trebuie să existe și în formă de carte.“ A fost o uriașă surpriză pentru noi toți.

„Cum să facem scris din imagine?“ A fost prima întrebare pe care echipa *România, te iubesc!* și-a pus-o la întâlnirea cu doamna Lidia Bodea, care le descria ideea pe care o va numi „cartea mea“. Aveam cu toții în minte imagini superbe sau dezolante, fragmente de interviuri în care participanții puteau

fi premiați pentru jocul artistic, scene dense și rapide în care totul era în mișcare. Cum să le descrii, ca să rămână la fel de valoroase ca la televizor?

Forma fizică, firească în care se așază faptele și imaginile înainte de a deveni un reportaj finit este totuși scrisul. După ce imaginile sunt filmate, subiectul documentat și personajele intervievate, autorul scrie, iar povestea se dezvoltă pe măsură ce personajele și faptele sunt așezate la locurile lor. Sau deliberat într-o dezordine fermecătoare, care capătă sens abia la sfârșit. Și totul sub constrângerea timpului, o oră de emisie.

Scrisul pe imagini, altfel spus textul scris astfel încât să folosească la maximum puterea secvențelor video, e poate cel mai bine păstrat secret al acestei meserii. Iar corespondenții *România, te iubesc!* sunt – trebuie să renunț aici la modestie – maeștrii genului.

Citiți poveștile lui Alex, să vedeți cum vă poartă prin locuri incredibile pe care le descoperiți alături de bucuria lui. Sau de furia lui. Suntem luați pe sus din inima pădurilor ciuntite sau din vaste râuri de nepăsare și așezați la biroul unui director sau al altuia, direct răspunzător de dezastrul tocmai vizitat. Sau urmăriți-o pe Paula cum călătorește înainte și înapoi în timpul personajelor, pe urmele faptelor care le-au definit ori în căutarea amănuntului elocvent care poate explica o decizie – sau lipsa ei. Cosmin construiește dialoguri imposibile între personaje care nu vor sau nu pot să se vadă față în față și care își dau replici peste timp și spațiu descriind din perspective diferite același subiect, de regulă dureros pentru toți ceilalți. Paul are o abilitate de a urmări firul evenimentelor cu documente și mărturii alături, dar descrise de parcă ar fi vorba de un episod de suspans, și nu de o calamitate administrativă. Deși cele două nu se exclud... Iar Rareș impune un ritm atât de alert și de bogat în detalii și emoții, încât aproape îl simți că la un moment dat încetinește, ca să-și tragă suflitul alături de spectator. Sau, în cazul nostru, de cititor.

Am încredere că veți recunoaște și vocile autorilor. Vocea lui Alex, scrisă hotărât și tăios, cu pauze în care își lasă interlocutorul să se încurce în propriile greșeli. Sau frazele aparent fragile, dar nu mai puțin grave și puternice ale Paulei, care cresc o tensiune din care – uneori – ieși doar plângând. Insistența și persistența lui Rareș, refuzul bine documentat al lui Cosmin de a se lăsa mințit. În reportaje, corespondenții se scriu și pe ei. Educația, experiențele, lucrurile care îi fac să rădă, „zona folclorică“ ce le-a modelat personalitatea, toate se întrevăd în deschiderea sinceră către materia pe care o investighează.

Acesta este un volum bazat pe o selecție a reportajelor difuzate la PRO TV în emisiunea *România, te iubesc!*. Materialele „au trecut sticla“, după cum

ne arată reacțiile publicului care ne urmărește, și căruia îi mulțumim și aici pentru sprijin. Suntem acum pe un teritoriu nou, curioși dacă universul creat de personalitățile corespondenților prinde viață încă o dată, în mintea cititorului de data aceasta.

Este acum momentul în care ne înclinăm și în fața colegilor care au părăsit *România, te iubesc!*, și cărora le mulțumim pentru materialele valoroase și pentru că au participat la îmbogățirea moștenirii emisiunii: Carmen Avram, Antoaneta Dohotariu și Anca Nastasi.

Mulțumiri speciale operatorilor de imagine, care călătoresc departe și adânc în inima poveștilor pentru cele mai inspirate cadre.

Le mulțumim și inimoșilor și talenților editori video, pentru magia picurată în materialele finale.

Precum și echipei pasionate care ne-a sprijinit pe teren sau din redacție, reporteri, editori, secretari de redacție, documentariști.

Cu siguranță cel mai des ni se adresează întrebarea: „Și, rezolvați ceva cu anchetele voastre?!“ Au existat ediții care au dus la schimbarea unor legi, pentru îndreptarea unor calamități administrative; materiale care au mobilizat energii masive în sprijinul unor cauze sociale; reportaje care au determinat îmbunătățirea unor proceduri sau metode de lucru în interiorul unor structuri. Credem totuși că cel mai important rol al jurnalistului este acela de a informa, corect și complet. Credem că un om, un popor informat poate fi mult mai greu mințit, înșelat, furat. Și nu o spune nimeni mai bine decât Alex, ne iubim țara și pe oamenii ei, iar dacă nu găsim, construim motive să spunem „România, te iubesc!“.

Avem viață în sânge

PAULA HERLO

— Poate vrei să știi câți donatori de măduvă are România în registrul internațional, îmi spune o tânără voluntară a Fundației „José Carreras“ din Barcelona în toamna anului 2008, când mă aflam în Spania ca să înțeleg cum de această țară are cei mai mulți donatori de organe din Europa.

Ajunsesem la Fundația „José Carreras“ la invitația unui medic dintr-un spital în care făcusem mai multe filmări.

— Da, chiar sunt curioasă, îi răspund, în timp ce fata deschide calculatorul și intră pe site-ul unde sunt listate toate țările care au un Registru al donatorilor de măduvă.

În acele tabele erau înregistrați toți cei care voiau să devină donatori de măduvă sau celule stem hematopoietice, vitale pentru bolnavii care suferă de o formă de cancer al sângelui și care nu au o rudă compatibilă 100%. După câteva minute, se întoarce spre mine și-mi spune contrariată:

— România nu are registru.

— Și asta ce înseamnă? întreb, pentru că nu știam nimic despre acest subiect.

— Că România nu-și putea vindeca bolnavii de leucemie sau de alte boli care se pot trata prin transplant de la donator neînruit.

Aveam să mai aflu că majoritatea bolnavilor de leucemie care după tratament suferă o recădere au recomandare de transplant de la donator. Doar 25% au o rudă compatibilă. Pentru restul, se caută donator în Registrul Internațional, care număra la acel moment 13 milioane de donatori. Pentru că România nu era parte a acestei uriașe baze de date, bolnavii români mureau cu zile.

M-am întors în țară și am pus pe hârtie proiectul unei campanii media care să oblige guvernul, condus la acea vreme de Emil Boc, să înființeze registrul. Vorbisem deja cu medicii hematologi specializați în transplant

medular și nici unul nu era optimist. Toate încercările de înființare a registrului se loveau de opoziția celor din Ministerul Sănătății. Era o cheltuială pe care nu o voiau asumată în bugetele alocate sănătății. Se mulțumeau să finanțeze transplantul pentru maximum zece pacienți în clinici din străinătate care le puteau căuta donator, iar restul erau lăsați să moară.

România nu-și putea vindeca bolnavii de leucemie sau de alte boli care se pot trata prin transplant de la donator neînrudit.

Deși în România existau trei centre în care se făcea transplant de măduvă de la donator înrudit sau auto-transplant, noi finanțam cu 200 000 de euro per pacient aceste proceduri făcute în clinici străine, pentru

simplul motiv că acolo se putea accesa și găsi în registru un donator neînrudit compatibil 100%.

În tot acest timp zece de copii și adulți diagnosticați cu o formă de cancer al sângelui mureau. Această campanie a fost pentru mine o călătorie lungă și dureroasă. Mă încrâncenasem să văd funcțională instituția asta salvatoare de vieți, pentru că pe parcursul campaniei aveam să primesc prea multe telefoane cu vești proaste despre pacienții cu care mă întâlneam în acele zile. Am știut atunci că vorbele lor, lupta mamelor ce-i vegheau în spital au fost testament și că registrul trebuia înființat.

Campania a pornit în anul 2009, la începutul lunii martie. Eram încă în perioada de documentare, când pe holul Institutului Clinic Fundeni m-a oprit o femeie:

— Vă rog, vă rog, știu că sunteți de la PRO TV. Ajutați-mă! Am băiatul cu leucemie și nu reușesc să-l duc afară la tratament.

M-am întors din drum și m-am dus cu ea spre secția de Oncologie pediatrică.

Copilul stătea pe holul lung și-ntunecat și se uita la noi. Din cauza efectului de contre-jour nu-i vedeam decât silueta robustă. Tot corpul îi era umflat din cauza cortizonului. M-am apropiat de el și i-am șoptit la ureche:

— N-am văzut niciodată un copil cu asemenea mușchi. Cred că ești foarte puternic.

— Sunt. Mama nu prea e. Plânge mereu.

De fapt, mama lui atunci simțea că trăiește. Restul orelor, când alerga după doctori, după medicamente, când aștepta găsirea unui donator și aprobarea dosarului ca să-și scoată copilul din țara în care era condamnat la moarte, erau un coșmar. Dar acele minute în care își jelea frica, neputința, durerea copilului, acele minute îi confirmau că tot ce trăiește e real. Că nu

e vis, că nu poate să se trezească și totul să fie la fel ca înainte. Erau minutele ei cu ea, când toată presiunea ce-i făcea capul să explodeze se elibera sub forma lacrimilor pe care nici măcar nu le mai ștergea. Curgeau șiroaie, iar Claudiu o lua de gât, își ascundea capul în părul ei și-i spunea:

— Hai, gata! Nu mai plânge.

L-am întrebat dacă se teme de transplant.

— Nu mi-e frică. Am făcut io mai multe operații, și acuma ce? Mi-e frică dă un transplant? îmi răspunde cu adorabilul lui accent oltenesc.

Paula Lucianu, mama lui Claudiu, îmi spune că totul a început pe 13 martie 2008. Fusese la școală, iar când s-a întors mama și-a dat seama că nu se simte bine. A mers la medic, iar de acolo a plecat cu o suspiciune de viroză. Starea s-a agravat și-au ajuns la spital la Slatina. Analizele aveau să arate că pruncul are leucemie. A fost transferat de urgență la București, la Institutul Clinic Fundeni, și împreună au pornit pe lungul drum spre vindecare. Opt luni a făcut chimioterapie, iar la final medicii le-au spus părinților că leucemia a intrat în remisie. După câteva luni boala a recidivat, iar medicii le-au spus că doar un transplant îl poate salva. Nici unul din părinți nu era compatibil, așa că femeia a rămas însărcinată, pentru că aflase că în România se fac transplanturi cu celule prelevate de la frați.

Își punea toate speranțele în sarcina asta. Medicii ar fi prelevat celule stem din cordonul ombilical, iar dacă frații erau compatibili Claudiu ar fi fost salvat. Un ultim gest, disperat, al unei mame care își vedea copilul murind puțin câte puțin.

— Am pierdut sarcina, îmi spune Paula Lucianu, mama lui Claudiu.

— Faci bebe? se aude glasul copilului din patul în care se juca.

— La cinci luni jumate', își continuă mama destăinuirea.

— Faci bebe, mami? insistă Claudiu.

— Nu mai are mama bebe, îi răspunde Paula.

— Nu mai faci?

— Nu mai fac... nu știi, răspunde uitându-se în gol.

Când a pierdut sarcina, și-a pierdut și speranța. Doar o clinică din străinătate îi putea căuta copilului donator, și tot acolo s-ar fi putut face transplantul. Ministerul Sănătății aprobase finanțarea căutării donatorului, nu și procedura de transplant. Claudiu auzea aceste discuții în jurul lui. Știa că e grav bolnav, știa că lacrimile mamei curg șiroaie pentru că el nu e bine. Cu câteva zile înainte aflase că unul dintre tovarășii lui de joacă plecase la cer. Atunci i-a spus mamei prima dată că asta e frica lui: că o să plece și ea o să tot plângă.

Când îi era foarte rău se lipea de ea și stătea acolo ca-ntr-un culcuș. Atunci mama n-avea timp să plângă. Îl ținea lângă ea și-i spunea toate poveștile cu eroi. Îi vorbea despre familia de acasă și despre prietenii de la școală. Atunci Claudiu se gândea la casa lui din satul Dranovățu, județul Olt, la învățătoare, la prietenii lui care-și donaseră alocațiile pentru ca el să se facă bine. I-a plăcut să învețe. Să fie lăudat, să fie mândria mamei, care se lumina când îl vedea venind de la școală. Copilul ei în care-și proiectase toată viața pe care ea n-o avusese. Au fost dintotdeauna săraci, dar copilul lor deștept avea să ajungă om mare.

— Și aici, la spital, toată ziua citește, spune Paula, și-mi dau seama că e singurul moment în care o văd zâmbind.

Copilul ne aude și se apropie ținând în mână o foaie pe care desenase harta țării.

— România este țara mea și, uite, aici e tricolorul.

În țara lui ar fi trebuit să fie salvat. Însă țara asta a lui îi reteza șansă după șansă, pentru că, deși se vorbea de ani de zile despre înființarea Registrului donatorilor neînrușiți de celule stem, nici un ministru al sănătății nu considerase că viața acestor bolnavi reprezintă o prioritate. Au preferat să plătească milioane de euro pentru intervențiile făcute în străinătate, în loc să pună pe picioare o instituție care ar fi putut să salveze sute de oameni în cele trei centre de transplant existente în țară la Timișoara, București și Târgu Mureș.

Înainte să plec din spital, m-am așezat pe pat lângă Claudiu și l-am întrebat de visurile lui.

— Aș vrea să fiu doctor, să-mi cumpăr o mașină...

Și între noi se lasă o tăcere lungă. Apoi mă privește cu ochii lui negri și-mi spune:

— De fapt, vreau să salvez lumea.

N-am lăsat lacrimile să-mi apară în ochi, dar am jelit după ce-am plecat, pentru că am înțeles că micuțul ăsta nu va salva niciodată lumea câtă vreme statul român îl ucide pe el.

După ce povestea lui a apărut la Știrile PRO TV, dosarul lui, care era în așteptare spre aprobare de luni de zile, a fost semnat, și Claudiu a plecat la tratament în Ungaria. Era doar o mică victorie în lupta cu autoritățile care se făceau că nu înțeleg.

În România existau medici hematologi care făceau transplant de măduvă de opt ani, din 2001. Cele mai frecvente erau autotransplanturile pentru pacienții cu limfom, urmate de cele cu măduvă sau celule stem recoltate

de la frați. Pentru că părinții sunt compatibili cu copiii lor doar în proporție de 50%, salvarea putea veni doar de la frați. Statistic, doar 25% dintre pacienții cu recomandare de transplant medular au o rudă compatibilă 100%.

Sara, o fetiță de 4 ani din Timișoara diagnosticată cu leucemie, a avut șansa să aibă același tablou imunologic cu al fratelui său. Când am întâlnit-o era internată într-un salon steril de la Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Țurcanu“ din Timișoara. Chimioterapia îi distrusese măduva, și nu mai avea imunitate, dar transplantul de măduvă de la fratele ei avea să o repună pe picioare.

— Am foarte mari emoții, îmi spune mama Sarei, Sabrina Neda, ținându-și mâinile împreunate.

Abia își terminase rugăciunea. Așa am și găsit-o. În genunchi, lângă perete, vorbind cu Dumnezeu. Încearcă să-și stăpânească lacrimile, care până la urmă curg șiroaie.

— Îi mulțumesc Domnului din Cer, spune, ștergându-și lacrimile. Când era Sara acasă, înainte de transplant, îi spunea lui Iosif: „Tu-mi dai viață! Acum o să mă salvezi, o să fie totul bine!“

În camera alăturată, medicul hematolog Smaranda Arghirescu scoate dintr-un congelator special celulele stem recoltate de la fratele

ei, Iosif, cu două săptămâni înainte de transplant. I-au fost recoltate direct din măduvă, dar procedura a fost minim invazivă. Există și situații în care se extrag din sângele periferic recoltat din mână sau din picior. Întreaga procedură seamănă cu donarea de sânge.

Transplantul a durat mai puțin de o oră. Fetiței i-au fost introduse celulele în organism printr-o perfuzie.

— Dacă ești cuminte, o să primești un cadou! îi spune fetiței zâmbind doctorul Cristian Jinga, iar ea îi zâmbește la rându-i.

E medicul ei preferat. Sara e calmă, iar imaginea ei contrastează cu agitația din jur. Arată ca o păpușă, cu ochi verzi și ten măsliniu. E frumoasă cu totul, chiar dacă tratamentul a lăsat-o fără păr. Va supraviețui leucemiei datorită transplantului. Dacă n-ar fi avut un frate compatibil, ar fi trebuit să plece într-una din clinicile din străinătate, iar pentru asta ar fi avut nevoie de 150 000 de euro.

Acolo ar fi făcut exact aceeași procedură, cu diferența că străinii puteau să caute în Registrul Internațional al Donatorilor, care număra la acel moment 13 milioane de voluntari, și să aducă celulele unui donator neînrudit.

Statistic, doar 25% dintre pacienții cu recomandare de transplant medular au o rudă compatibilă 100%.

— Transplantul de la persoane neînrudite costă între 180 000 și 300 000 de euro. În România se fac aceste proceduri și sunt la jumătate din acest preț, spune profesorul doctor Margit Șerban, cea care a făcut primul transplant de măduvă în România, în 2001, la Clinica de Oncopediatrie de la Timișoara, a cărei șefă era.

Am întrebat-o ce se întâmplă cu cei care n-au donator.

— Aceste cazuri, în cele din urmă, sunt sortite evoluției nefavorabile, ceea ce e un lucru trist, spune, și atunci văd că în ochi îi apar lacrimi.

Își cere scuze și spune zâmbind:

— În ultima vreme plâng foarte mult, iar asta e semn că îmbătrânesc.

Am plecat din cabinetul ei spre salonul Sarei, pentru că se terminase perfuzia salvatoare. Celulele fratelui au ajuns în corpul ei și urmau să preia funcția măduvei bolnave. Am găsit-o vorbind la telefon cu mama ei, care era de partea cealaltă a geamului salonului steril.

— Ce vrei să-ți aducă mami?

— O păpușă. Să nu plec!

— Nu plec acum. Am vorbit cu tati să-ți aducă păpușa.

După câteva ore de la transplant Sara se joacă liniștită și o așteaptă pe mama ei să-i aducă păpușa promisă. Știe că Sara o să se facă bine. A văzut cu ochii ei miracolul vindecării unui băiețel care a primit celule stem de la sora lui. L-a văzut pe holurile spitalului că venise la controlul de un an și jumătate de la transplant. Am vrut să-l cunoaștem și noi.

Pe Sebastian l-am găsit într-un salon cu pereți galbeni și verzi. Se juca cu un camion care transporta cuburi pe patul îmbrăcat în așternuturi cu ursuleți. Mama lui îl privește de pe marginea patului, iar amintirea zilei în care a primit viață de la sora lui îi aduce lacrimi în ochi.

— E foarte greu. Chiar în salonul ăsta am stat când l-a luat în transplant. Am plâns juma' de zi. Dar când trece totul și se rezolvă și e bine... Am și zis: numai cine trece pe-aici știe ce înseamnă și cât e de greu.

Discuția noastră e întreruptă chiar de Sebastian, care spune:

— Eu vreau să merg acasă să mănânc ceva!

Sebastian a avut șansa să aibă o soră compatibilă. Sara îi va fi recunosătoare toată viața fratelui ei. Au fost mulți cei ce și-au găsit salvarea datorită rudelor. Și mai mulți însă așteptau să fie salvați de un donator neînrudit.

În clinica de la Timișoara am aflat și poveștile unor copii diagnosticați cu beta talasemie majoră, o boală gravă care ucide pacienții înainte ca ei să ajungă la maturitate. Beta talasemia este o boală genetică ce afectează producția de hemoglobină din organism. Copilul se naște cu această afecțiune atunci când ambii părinți sunt purtători ai genei. 300 de copii și tineri erau

atunci în această situație. Toți depindeau de un transplant cu celule stem ca să se însănătoșească.

— Ei au nevoie de sânge să supraviețuiască, îmi spune mama unuia dintre ei.

Fără transfuziile lunare de sânge ar muri. Minutele, orele, anii de viață în plus sunt câștigați picătură cu picătură. Daniel era prea mic ca să înțeleagă de ce e mereu la spital, dar suficient de mare ca să știe că altfel nu se poate. La numai șase luni fusese diagnosticat cu beta talasemie majoră.

— Se pune problema încărcării organelor cu fier din cauza transfuziilor de sânge, iar în timp există riscul ca organele să nu mai funcționeze, spune Cristian Jînga, medic hematolog în cadrul Centrului de transplant medular de la Spitalul Clinic „Louis Țurcanu“ din Timișoara.

— Sperăm la un donator, spune Ana Lazăr, mama lui Daniel.

Nu-și pierduse speranța, dar nici nu îndrăznea să viseze. Știa cât de greu se alocu bani pentru operații în străinătate, iar ei erau abia la început de drum. Trebuia să întocmească dosarul, să adune documentele medicale și să se obișnuiască cu lunga așteptare.

Minutele, orele, anii de viață în plus sunt câștigați picătură cu picătură.

Daniel ne ascultă vorbind, în timp ce răsfoiește o carte. La numai 3 ani, are privirea unui om mare. Bretonul lung și ondulat îi scoate în evidență ochii mari și negri. În salon intră doctorul Jînga, iar copilul se învesește, pentru că de fiecare dată îl lasă să se joace cu stetoscopul.

— Vrei să te văd? întrebă medicul.

— Da.

— Te întinzi?

— Da. Ai ciocan [ciocănelul pentru verificarea reflexelor]?

— Ciocanul? Uite-l aici! Vrei să te joci cu el?

— Eu am ceas, spune copilul și îi arată branula de pe mână.

„Ceasul“ de pe mâna lui îi arată mamei că nu mai e timp. Că dacă nu va face transplant de urgență copilul ei nu va supraviețui.

1% din populația României este purtătoare a genei talasemiei sau suferă de o formă minoră a acestei boli. În cazul lor boala se manifestă rar, însă cei care suferă de forma gravă depind de un transplant.

Adrian Cercel, alt pacient din București, avea 2 ani și jumătate când l-am cunoscut. Încă de la șase luni viața lui a depins de transfuziile de sânge lunare.

— Deja este foarte greu. Știe când venim la spital, pentru că ne aude vorbind. Nu doarme seara și în momentul în care ajungem la spital parcă e un alt copil, spune Floricica Cercel, mama lui Adrian.

Adrian e copilul pe care și l-au dorit dintotdeauna. În primele luni după naștere era perfect sănătos și plin de viață. Abia la șase luni au aflat că e bolnav. I-am văzut îngroziți la gândul că l-ar putea pierde. În ultimele luni s-a simțit tot mai rău, iar vizitele la spital au devenit din ce în ce mai dese. Mama a citit despre boala lui, iar perspectiva unei vieți în aceste condiții era de neacceptat.

— După o anumită vârstă, fizionomia li se schimbă, din cauza fierului. Oasele li se distorsionează, rămân mai mici de statură.

Când au aflat că transplantul medular le poate salva copilul, au depus actele la Direcția Sanitară București. În 2008, după luni de așteptare, au primit primii bani pentru identificarea donatorului în registrele internaționale. Au fost la Viena și după câteva luni au aflat răspunsul. Undeva în lume exista un donator compatibil 100% cu copilul lor.

— Mă rog zi și noapte ca donatorul să nu se răzgândească și să-i dea Dumnezeu sănătate, spune mama copilului.

Odată găsit donatorul, Adrian ar fi putut fi salvat. Lipsa banilor îl ținea însă departe de cel ce-i putea salva viața. Și asta fiindcă nimeni, nici măcar o autoritate din domeniul sanitar, nu-și pusese până atunci problema înființării registrului, pentru ca în felul acesta să scutească milioanele de euro plătite clinicilor străine care nu făceau altceva în plus decât să caute un donator într-o bază de date la care aveau acces.

Unii mureau cu zile, alții nici măcar nu știau că există această formă de tratament. Medicii nu le spuneau, pentru că erau convingși că transplantul costisitor ajungea să fie decontat de cele mai multe ori prea târziu. Iar povestea lui Dragoș, un copil de 17 ani din București, ilustrează perfect imaginea unui sistem sanitar criminal.

Despre situația lui aveam să aflu în urma unui mesaj pe care l-am primit pe pagina Știrilor PRO TV. Îl semna Oana Gheorghiu, o doamnă care îmi scria revoltată că un băiat de 17 ani e lăsat să moară de statul român. Nu-l cunoștea pe copil, dar gândul că indiferența autorităților îl va ucide a făcut-o să-mi scrie. Dragoș suferea de leucemie, iar dosarul lui prin care ar fi trebuit să plece să facă transplantul la o clinică din Israel, care îl acceptase la tratament, zăcea de mai bine de o lună la Ministerul Sănătății, deși pe copertă scria clar că pacientul e cu risc de exit, adică de moarte. Oana aflate întâmplător povestea copilului dintr-un e-mail prin care i se cerea să ajute financiar familia lui, care, disperată, încerca să-i salveze viața apelând la mila oamenilor.